

"NI MÅSTE HINNA FÖRE"

BARN OCH UNGAS BERÄTTELSE OM ATT VARA FRIHETSBERÖVAD
BARNOMBUDSMANNEN 2025

*"Vi är väl medvetna om
att vi har begått brott,
gjort fel och avtjänar
vårt straff. Vi ska inte
behöva knäckas och
förnedras också."
tjej*

Genomförande

Djupintervjuer

- 88 semistrukturerade djupintervjuer med barn och unga, 19 tjejer och 69 killar mellan 15 och 24 år.
- Befinner sig på låsta institutioner - häkte, SiS ungdomshem och anstalt.

Enkätundersökning

- 543 besvarade enkäter.

Referensgrupp

- Tre referensgrupper av barn och unga på låst institution. Sammanlagt har 30 barn och unga ingått.

Vi har kommit långt när det gäller barns rättigheter...

Nyheter

Sverige bästa landet i världen – för barn att växa upp i

Andreas Randhir Granfors

Publicerad 2016-01-24

+ Följ ✉ Mejla

Slår Danmark på fingrarna i ny studie

Foto: Urban Andersson

Om du vill att dina barn ska få en så bra uppväxt som möjligt bör du inte flytta från Sverige – det finns nämligen inget bättre land i världen för ett b

DAGENS NYHETER • TISDAG 24 DECEMBER 2016

DN DEBATT

Hälsa.

”Barnens bästa julklapp är att de bor i Sverige”

Olagligt att låta barn bevittna våld

MALMÖ
På torsdag den 1 juli träder en ny lag i kraft: barnfridsbrott. Lagen innebär att det kommer vara olagligt att låta barn bli vittne till brott i nära relationer.

– Vi ser framför oss att det kommer bli många anmälningar av den här typen, säger Viveka Smidvall, chef för sektionen brott i

Den nya lagen finns i tre grader och den som fälls riskerar att dömas till upp till fyra års fängelse. BILD: TT/ARKIV

nom och träder nu i kraft den 1 juli.

medans de tidigare endast har varit vittnen. Viveka Smidvall välkomnar den nya lagen.

– Det viktigaste är att barnen blir sedda och hörda och man ser att de far illa. Barnet får betydligt större rättsligt skydd, säger hon.

För sektionen brott i nära relationer inom Malmöpolisen kommer det att betyda en ny typ av brott

då också utredas om barnfridsbrott har begåtts.

Polisen skriver på sin hemsida att det på grund av den nya lagen kommer att behöva hållas betydligt fler förhör med barn. Viveka Smidvall berättar att Malmöpolisen troligtvis kommer behöva mer personal med kompetens att förhöra barn.

– Vi har utbildade barnförhållningsledare som är den

Sverige är världens bästa land för barn

Ny undersökning: Sverige bästa landet att ha barn i
Grattis föräldrar! Ni bor i världens bästa land att ha barn

Ny lag ska ge bättre skydd åt barn

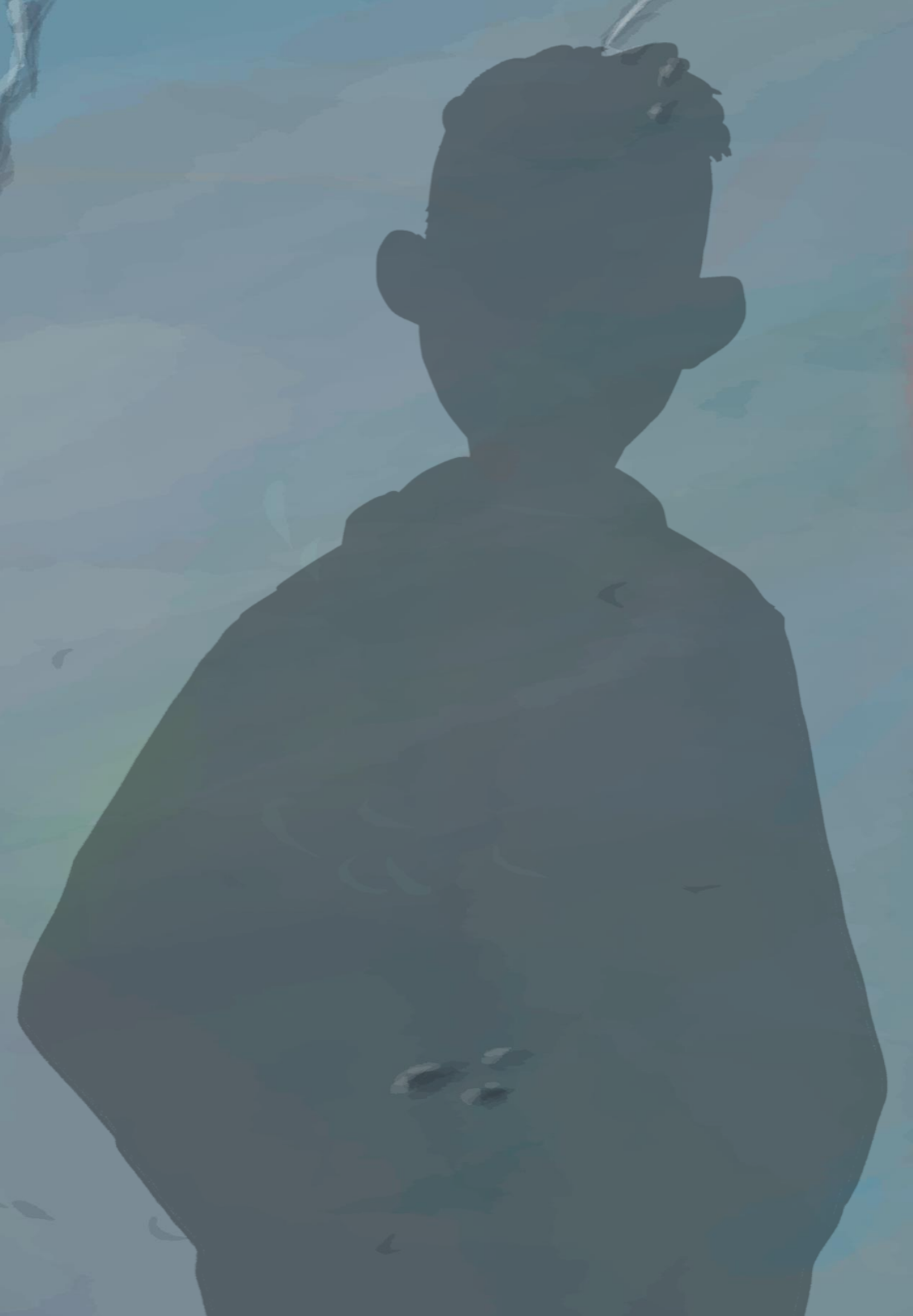

"Jag fick ingen hjälp av soc när jag berättade hur jag har det hemma, jag fick inte göra någonting, inte gå ut, ha kompisar och bara våld våld våld. Och jag kände mig tvungen att gå till kriminella för att få skydd. För skolan eller socialtjänsten hjälpte mig ingenting." tjej

“Min mamma träffade en ny kille som var alkoholist. Han drack mycket och slog mamma. Han skrek, och slog mig och mitt syskon också. Då blev jag bara argare och argare.” kille

Övergripande resultat

- Barnens berättelser visar att våld ofta har blivit en del av deras liv, både vad gäller utsatthet och eget utövande av våld.
- De har exponerats för våld som konflikthanteringsmetod, och saknat möjlighet att utveckla andra mer konstruktiva färdigheter och sätt att hantera och lösa situationer.
- Ointresse att ta reda på orsaker till barnets beteende.
- Bristande kunskaper om hur hedersrelaterade strukturer kan leda till kriminalitet.
- Mobbning förekommit i hög utsträckning, både utsatthet och utövande.
- Omfattande brister på HVB.

*"Oavsett, måste samhället
utbilda föräldrar och vuxna i
vad våld gör med barns
hjärna, kropp, känslor - här
och nu och i framtiden...
barnet kan ju inte ändra något
så de måste ändra sig först så
de kan ändra barnet och visa
barnet det bästa" tjej*

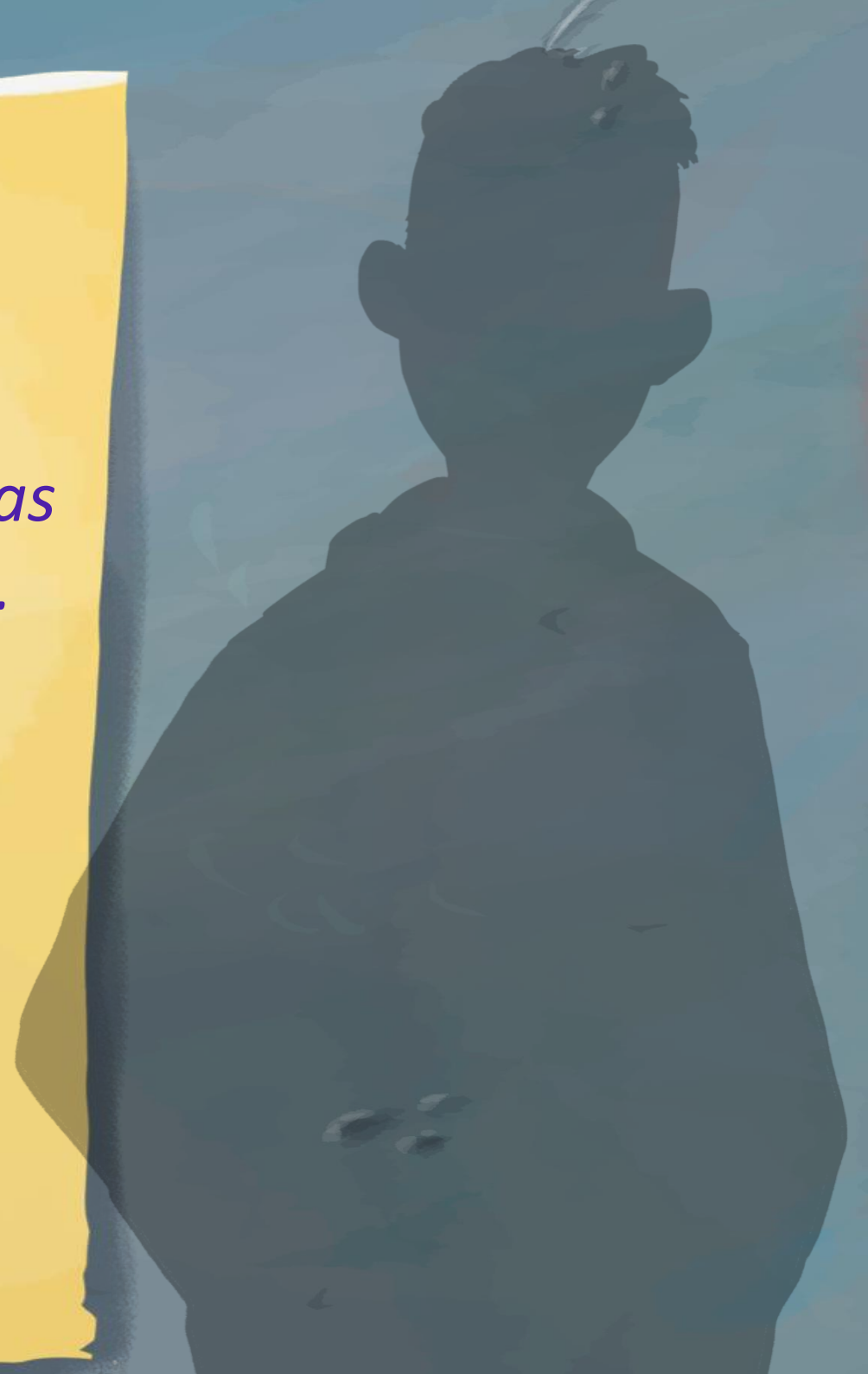
Tiden under frihetsberövandet

"NI MÅSTE HINNA FÖRE"

Stor diskrepans mellan myndigheternas intentioner och barns upplevda verklighet

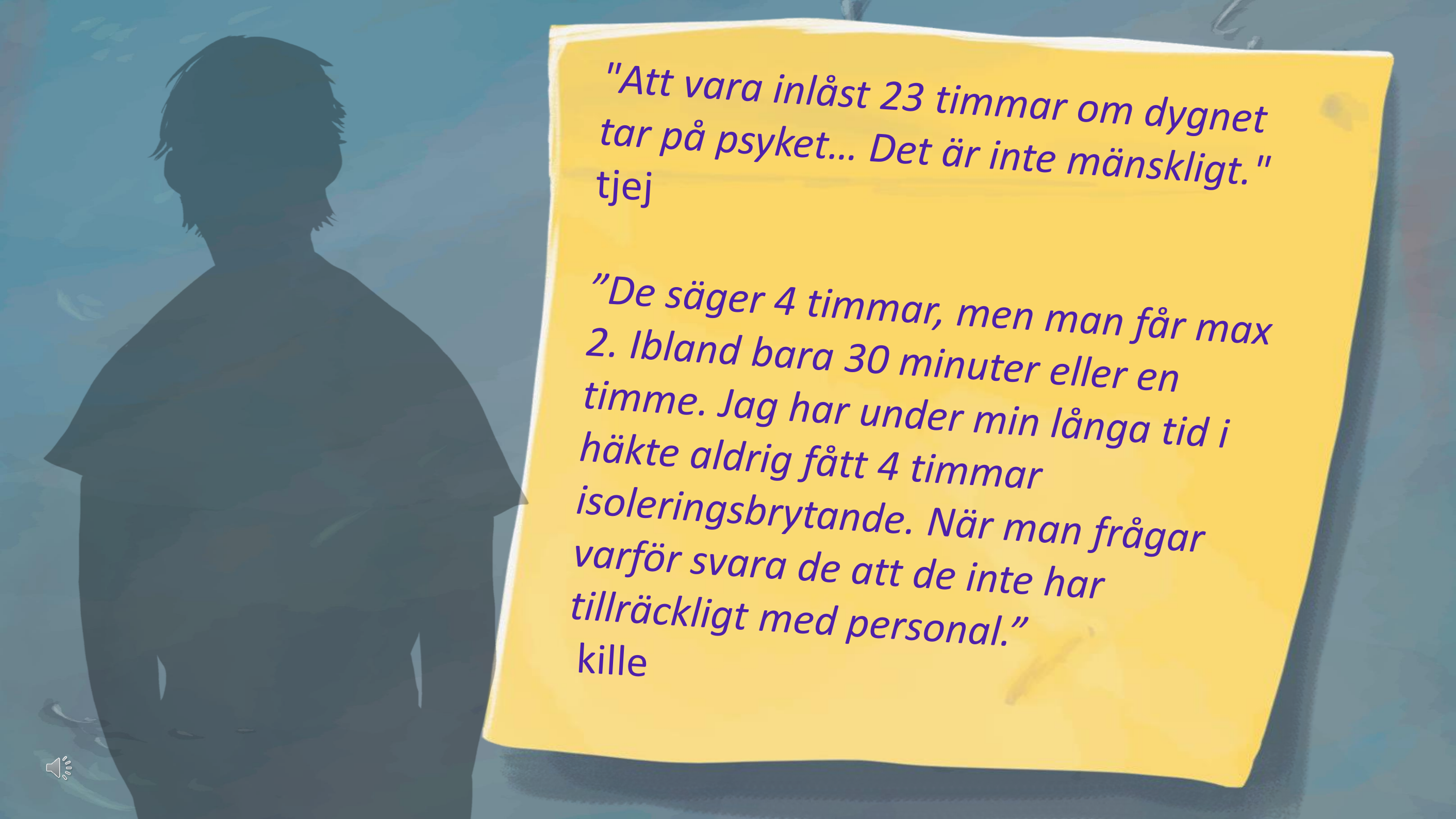
- Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse (SiS) har tydliga mål och visioner för rehabilitering av barn och unga.
- Trots dessa visioner vittnar barn och unga om omfattande brister i bemötande, planering och rehabilitering.

*"Sekunden vi blir gripna behandlas
man som man inte är människa...
mänskligheten går ur en."* kille

Barn utsätts för våld och maktmissbruk

- Många beskriver en tillvaro präglad av isolering, brist på meningsfulla insatser och i vissa fall ytterligare utsatthet och kränkningar.
- Barn och unga berättar om utsatthet för våld och maktmissbruk från personal.
- De har även berättat om våld mellan intagna på låsta institutioner.
- De uttrycker att "ungdomarna styr" på vissa Sis ungdomshem.

A dark silhouette of a person with short hair is shown from the back, looking towards a yellow sticky note. The background is a textured blue-grey.

*"Att vara inlåst 23 timmar om dygnet
tar på psyket... Det är inte mänskligt."
tjej*

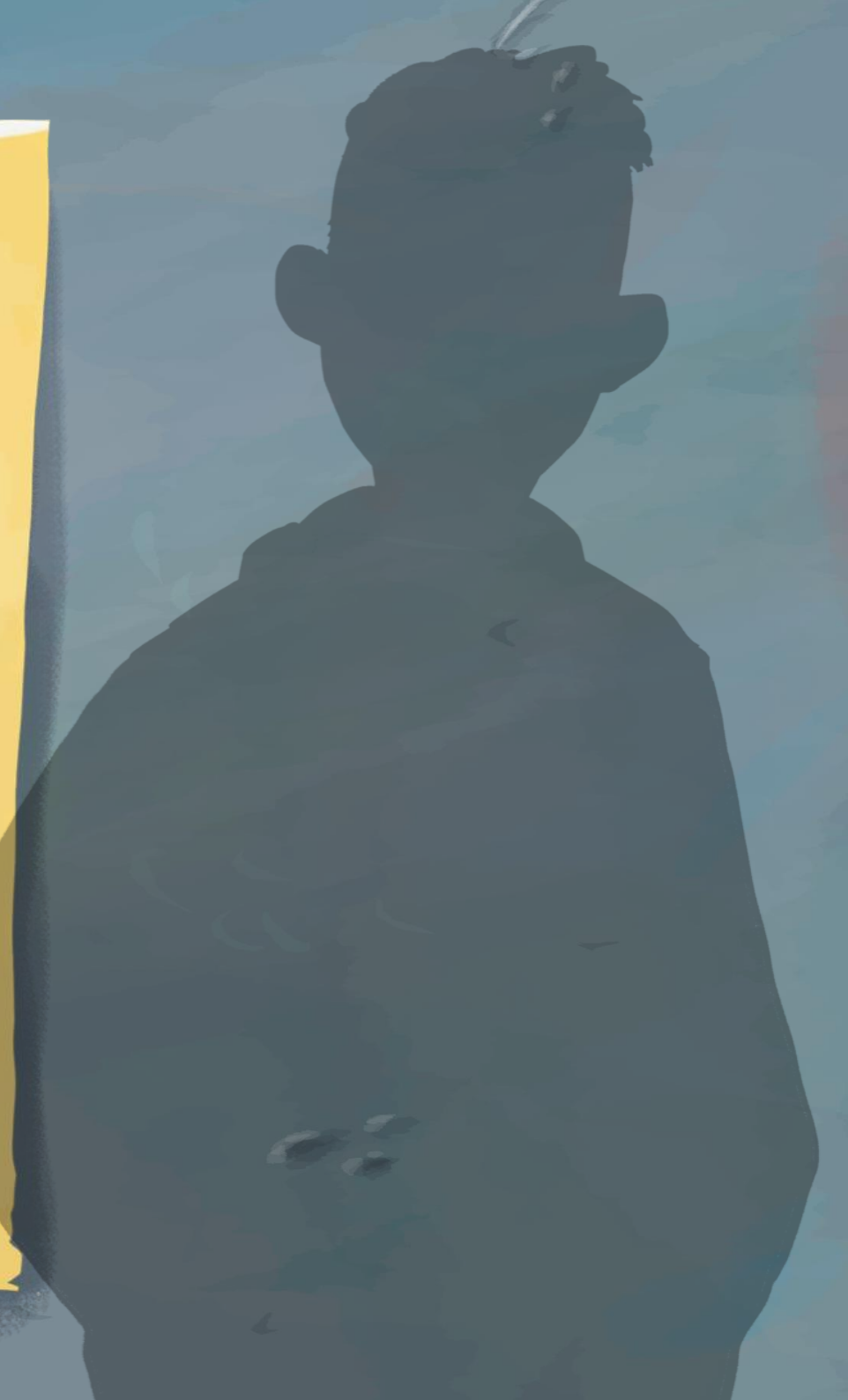
*"De säger 4 timmar, men man får max
2. Ibland bara 30 minuter eller en
timme. Jag har under min långa tid i
häkte aldrig fått 4 timmar
isoleringsbrytande. När man frågar
varför svara de att de inte har
tillräckligt med personal."
kille*

Barn isoleras i strid med lagen

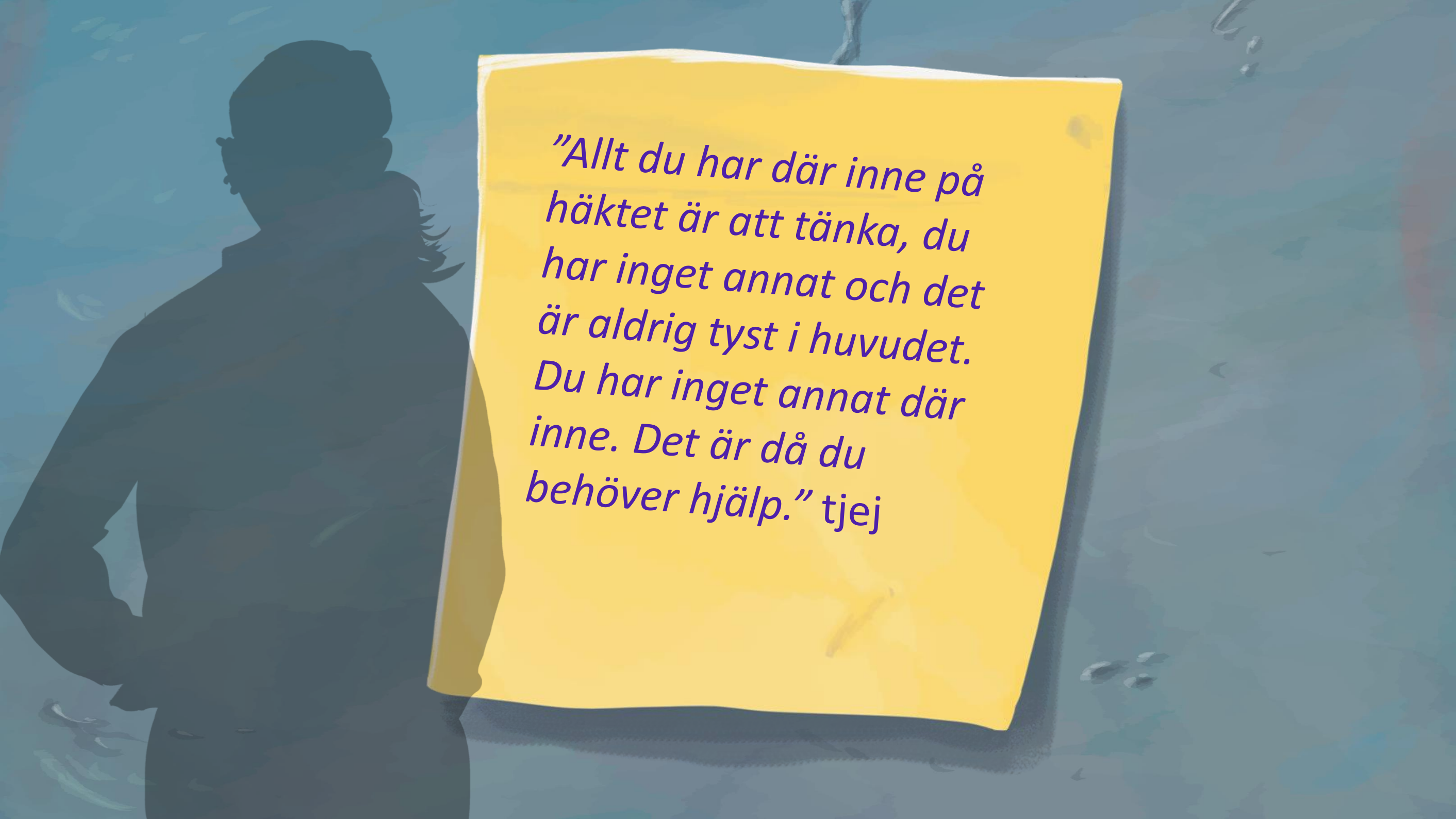
- Barn i häkte har enligt lag rätt till minst fyra timmars dagliga aktiviteter som bryter isoleringen.
- Trots detta vittnar de allra flesta barn och unga som vi har intervjuat om att de inte har fått tillgång till de isoleringsbrytande åtgärder de har rätt till. Istället isolerats under längre perioder i häkte.

“Jag var häktad i flera månader... Jag skulle plugga, men läraren kom aldrig. Jag bad flera gånger att de skulle kontakta skolan, men ingen visste var läraren var.” kille

Avbrott i utbildningen

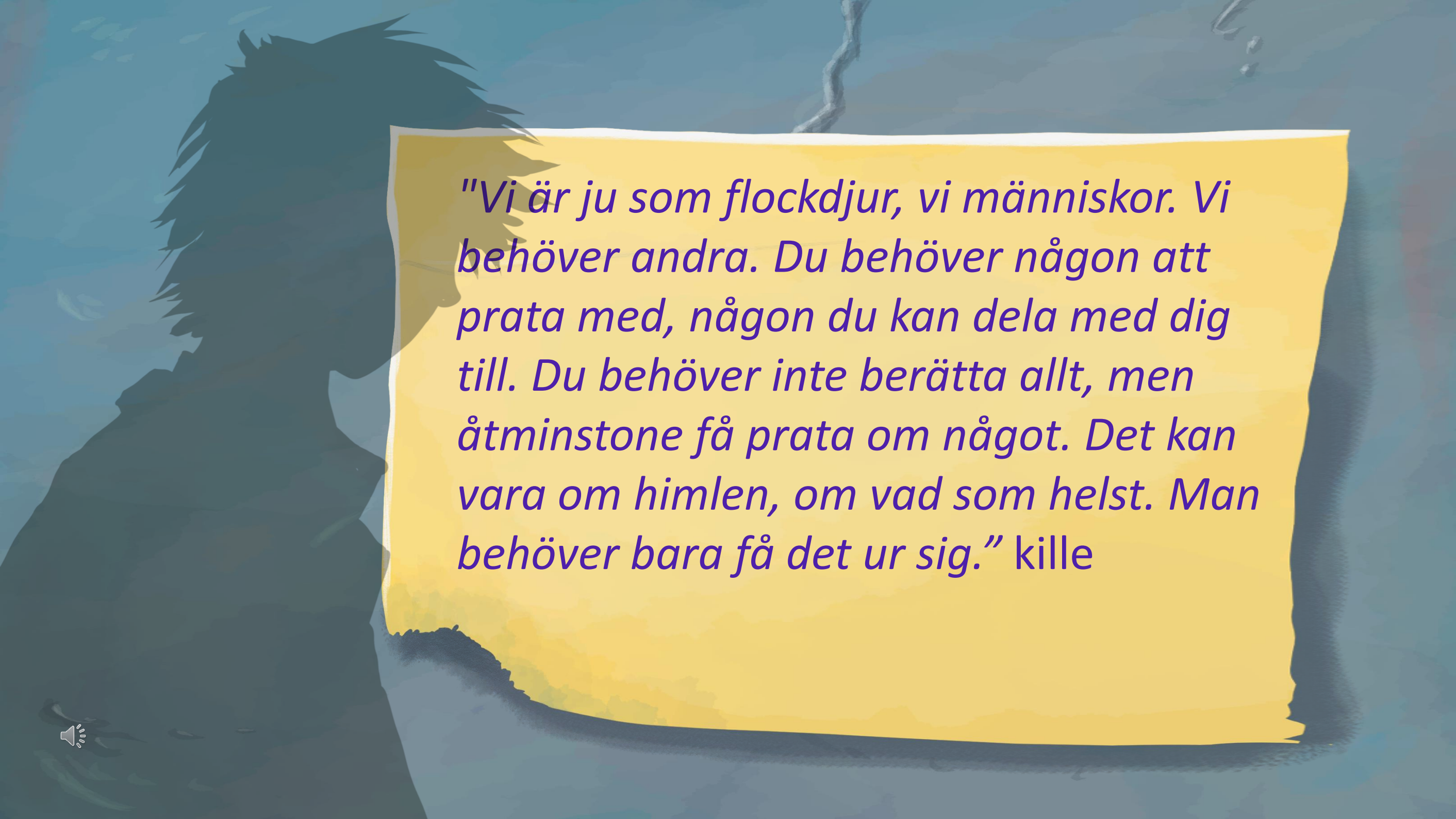
- En fullföljd skolgång är en av de viktigaste skyddsfaktorerna.
- Barnen lyfter den begränsade undervisningstiden, vilket kraftigt försämrar deras möjligheter att tillgodogöra sig kunskap och ta igen missad skolgång
- Stora variationer mellan olika häkten och Sis ungdomshem.

A dark silhouette of a person with long hair tied back, seen from the side, looking towards a bright yellow sticky note. The background is a textured, mottled blue-grey.

*"Allt du har där inne på
häktet är att tänka, du
har inget annat och det
är aldrig tyst i huvudet.
Du har inget annat där
inne. Det är då du
behöver hjälp." tjej*

Brist på individanpassade vård- och rehabiliteringsåtgärder

- Frihetsberövade barn och unga har rätt till hälso- och sjukvård, inklusive tandvård, på samma villkor som andra barn.
- Trots detta berättar många av dem vi intervjuat om att de inte fått den vård de behöver.
- En av de allvarliga bristerna är barnens möjlighet att prata om och bearbeta trauman de ofta bär på från tidig ålder.
- Barn och unga menar att institutionerna borde använda tiden till att vårda, behandla och vägleda dem inför framtiden.

"Vi är ju som flockdjur, vi människor. Vi behöver andra. Du behöver någon att prata med, någon du kan dela med dig till. Du behöver inte berätta allt, men åtminstone få prata om något. Det kan vara om himlen, om vad som helst. Man behöver bara få det ur sig." kille

*"En bra personal hälsar varje gång,
visar respekt och säger att vi ska
göra bättre ifrån oss nästa gång."
kille*

*Försöka få en att må lite bättre.
Prata och typ såhär förklara att du
klarar detta. Du behöver bara göra
detta, detta, detta. För att när man
kommer en människa nära, så har
man ändå respekt för människan.
Och därför kommer man göra det
människan säger." tjej*

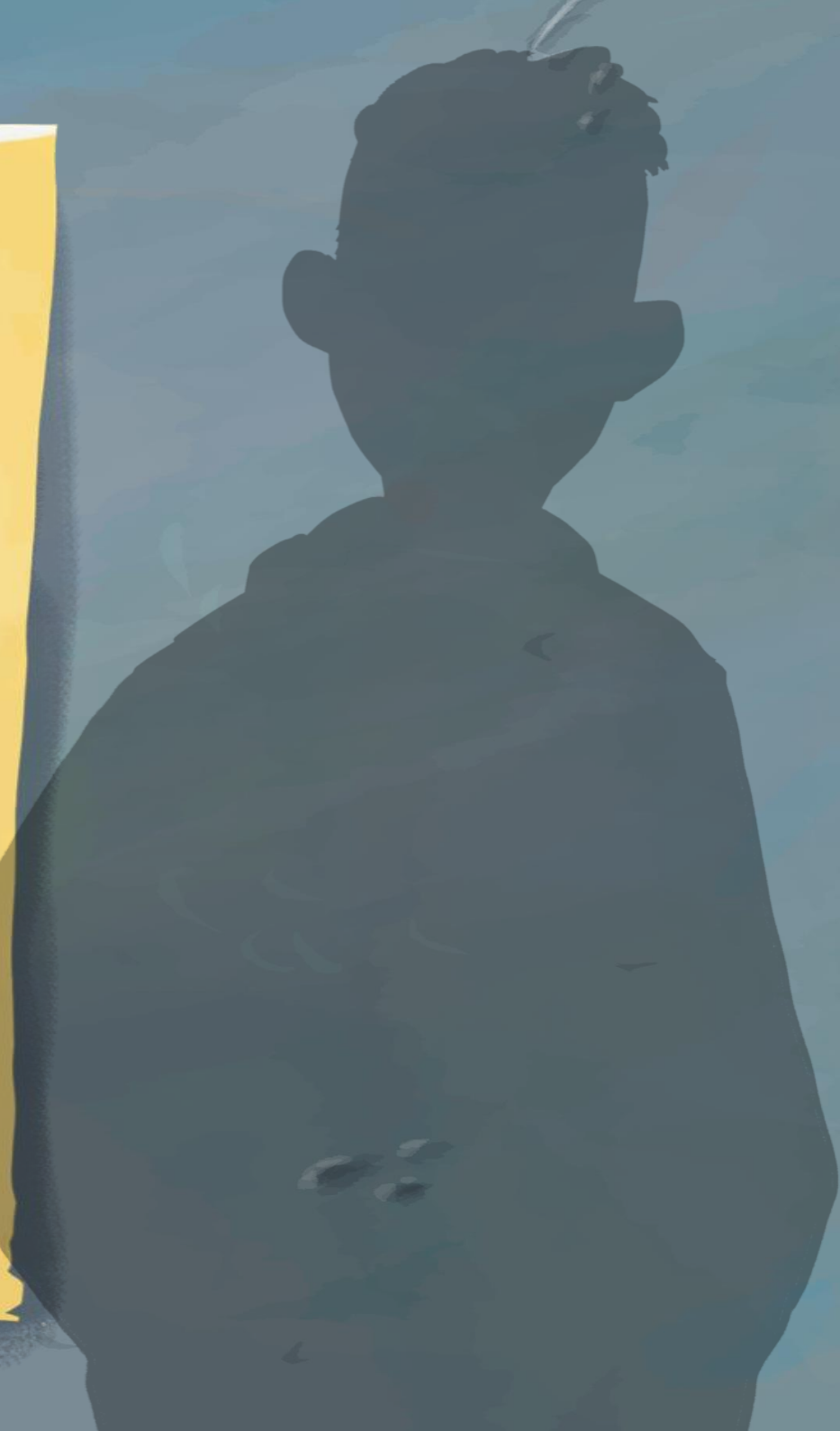
Betydelsen av personalens bemötande

- Personalens bemötande har avgörande betydelse för den som är frihetsberövad.
- Barn och unga betonar vikten av att möta vuxna som kan sätta gränser, förklara när de gör fel och vägleder de.
- Olika regler och konsekvenser:
 - “på olika våningsplan”,
 - beroende på personalens humör,
 - om det är dag- eller nattpersonal och
 - mellan olika institutioner

.

"Fängelse är bara tid. Få tiden att gå. Det är när jag kommer ut som den stora utmaningen kommer. Jobb, bostad. Skulle behöva hjälp med såna grejer." kille

"Man behöver fixa när man sitter inne hur man ska planera när man kommer ut så man inte hamnar i samma igen." kille

Rekommendationer

- Skydda barn tidigt i livet:
 - nationellt program för traumascreening,
 - striktare kontroll av HVB-hem.
- Stärk skyddet för barn som är frihetsberövade på grund av brott:
 - Inrätta en oberoende klagoinstans.
 - Ge Barnombudsmannen möjlighet att genomföra oanmälda besök på låsta institutioner.
- Personal som möter barn ska ha relevant utbildning om barns rättigheter och behov, konflikthantering, traumamedveten omsorg. Viktigt med regelbunden handledning.
- Inför särskilda krav på kommuner att stödja frihetsberövade barns skolgång.
- Säkerställ särskilda yrkesutbildningar för barn under frihetsberövandet.
- Inför nationellt utslussningsprogram

Barn och ungas vädjan till vuxna

"Jag kunde inte få stopp på det själv och det fanns ingen vuxen som kunde hjälpa mig."

"Ni måste hinna före de kriminella."

"Vad mer krävs för att ni ska förstå allvaret."

Tack!